

Litterär Tidning.

N:o 79.

Onsdagen den 2 October.

1839.

Sjukbesöket.

(Forts. o. sl. fr. N:o 77.)

Och hemskt, som ett nödrop, hörs uslingens svar:
Hvarthän shall den biltoge vädja?
Den drunknande ju efter halmstrået tar.
Mig hjälper dock icke, att bedja.

Hvar timma jag känner, hur förgängelsens klor
Allt trängre ha pressat mitt hjerta.
Och knappast till slut blir dess kammar så stor,
Att der rymmes dödsstundens smärta.

Men icke för smärtan, som stunden kan ge,
För ändlösa intet jag båvvar.
Vi flamme, som irrbloss; att stockna, som de,
Är målet, dit menniskan sträfvar.

Men slår bortom grafven den brinnande vög,
Som stundom mitt hjerta vill ana
Ni undrar visst mindre, jag ställer min håg
Dit jordiska fröjderna mana.

Ett spöke för tanken förrutnelsen står.
Och gifves ett lif efter detta — —
O ve! — — nej hör mor! gif den sjuke en tår.
Jag tror, det skall plågorna lätta.

Och frynlig blir hexan. Af innersta drift
Hon hörsamar välkända rösten,
Och snabb, som en orm, när han lemnar sitt gift,
Hon räcker den döfvande trösten.

Men sträng, som den engel, som slagsvärdet bar,
Att skydda den fridlysta stranden,
Gudsmannen står mellan det gudlösa par
Och rycker dem kärlet ur handen:

"O nej! — I rättfärdiga allmägens namn
Jag bjuder dig, dare! att höra.
Se! döden re'n öppnar sin iskalla famn,
Skall rusig till doms han dig föra?

Allt nog har du redan af skulder och brott,
För hvilka du alla skall svara.
O må, med Guds nåd, du i dödsstunden brott
Ditt samvet från flera bevara!

"Guds nåd!" — men kan syndaren hoppas derpå?
Förtviflade syndaren hoppas?
Ack nej! men den kommer väl kanske ändå,
Som rosen om hösttiden knoppas.

Ty är är densamma Guds godhet och magt,
Som först, när ditt lifsljus han tände,
Och värnlösa barnet, till skyddande vagt,
Små englar af himmelen sände;

Och Anden dig vigde i döpelsens stund
För himlarnes lustgård en blomma,
Och satte ditt hjerta i heligt förbund
Med Gud och Hans troende, fromma.

Då var dig ett tempel med rosor och gull
Den jord, som du menlös bebodde!
Der bönhörd du blef för den barnvännens skull,
På hvilken i kärlek du trodde.

Men kört blef din vårfröjd af ljus och af frid.
Du tröttnade bedja och vaka —
Och plötsligt kom mörkrets och stormarnes tid,
Och englarne veko tillbaka.

Dock vek icke Herren. I slumrande bröst
Än länge Hans stämma du hörde.
Tills sömnen dig fängslat, och Varnarens röst
Ej mera den sovande störde.

Men Kärlekens öga väl vakat ändå.
Och allmägens händer dig räddat,
Hur ofta i missdådets favor också
Du djupaste grafvar dig båddat.

Och Gud har väl frälst dig från dödande svält,
Och mycken längmodighet öfvat,

*Anskönt du af blodrörst Hans heliga fält,
Och brödet från tiggaren röfvat.*

*När molnet på fästet mörkt, hotande skred,
För dig mången varning har tonat,
Men ljungelden slog på den dyggede ned —
Den brottslige har han förskonat.*

*Förstår du, o grånande syndare! nu
Det hjerta, som klappar deruppe.
Ack! önskar du ej under tårar ännu,
Att åter till Herran du sluppe?*

*Så bedjom med Israël, kämpen med Gud;
O Herre! vi släppte Dig icke,
Med mindre vi spörje välsignelsens bud,
Försoningens kalk med Dig dricke.” —*

*Och knäböjd vid bädden den talande står,
Hans böner, som eldslägor, flamma —
Då tillrar från dödskämpens öga en tår.
Djupt drar han en suck i detsamma.*

*Snart klagar han högt; För den Heliges skrud,
O säg! — kvar mitt anlet jag gömmer.
J högar! mig skylen — han kommer den Gud,
Som än i räfffärdighet dömmer.*

*Det bränner, som eld, i min fattiga själ.
Ve mig! Ve den tröstlöse arma!
Det brusar, det svartnar — Hvar hamnar jag väl?
Rättfärdige Gud! dig förbarma.*

*Och sagtare flämter den klagandes röst,
Hans öga, som stocknande flamman.
Men ännu till bön öfver rosstående bröst
Ses händerna knäppta tillsammans.*

*När usven sin helsing barrskogen slår,
Och Natten tar spiran af Dagen,
Är dödskampen lyckad. — En ruelsen där
Står än på de stelnade dragen.*

S — n

Nekrolog.

Herman Olshausen war född 1796 i Oldesloh i Holstein, der hans fader då var pastor, studnade vid universiteterna i Kiel och Berlin, der han blev Neanders lärljunge och wan. I Berlin blef han 1818 Docent, Theol. Lic. 1820, E. D. Professor 1822 i Königsberg, Ordinarie 1827. Han har nyiligen afslidit. Denna utmärkta Exeget war en asgiord mystisk, ofta ensidig, merendels idealiseraude, supranaturalist, men detta dock en stor författare. Hans skrifter äro:

Historia ecclesiasticae veteris monumenta præcipua (Brl. 1820); "Die Echtheit der vier kanonischen Evangelien, aus der Gesch. der zwei ersten Jahrhunderte erwiesen." (Königsb. 1823); — "Ein Wort über tiefern Schriftsinn." (Königsb. 1824), "Die bibl. Schriftauslegung, noch ein Wort über den tiefern Schriftsinn, (Königsb. 1824), uppsätter i "Ev-

ang. Kirchen-Zeitung"; "Bewis för äktheten af N. Testamensets samliga skrifter." (Öfvers. Ups. 1835) och hufwudwerket: "Commentar über sämmtliche Schriften des N. T." (Königsb. 1830 o. s. (Evangel. och Apostil. G., Rom. Corinth.) Som isagog har han med lärdom sökt hela de sår, som andra hyperkritiska Theologer slagit, ty han har såsom sådan wisat äktheten af alla N. T:s skrifter, hvilken af de Wette m. fl. blifvit betvistad. Som Exeget följer han den allegorist-mystisk-dogmatiska utläggningsmethoden, filjd från den tråldom under bokstaven, som man finner hos fanatiskt orthodoxa pietister och historiskt-grammatiska rationalister, fast af både på olika vis, dock inlägger han godtyckligt i bibeln mycket, som der ej kan finnas, samt besväras stundom af mångordighet och mystiskt dunkel. Hans lärdom och snille i sin art ge dock i många afseenden hans Commentar ett blisvande värde.

Oliver Twists Historia.

Oliver Twist är född i ett sjukhus af en okänd moder, som dog i barnsäng. Som fattig-barn blir han nu af socknen eländigt född, misshandlad o. s. w. Åtta år gammal kommer han som lärling till en som hade besättning med lit, måste sovva under likistor, gå före liken o. s. w. En äldre lärgosse begabbar honom för hans twetydiga börd och Oliver, så kygg han är, will ej låta sin moders minne skymtas och sätter den större gosen till marken. Sedan han dersöre blifvit straffad flyr han bort och faller i London i händerna på ett tjuvband. I en tjuvgummars, en gammal Judes, hus måste han lära sig tjuvskräckers konstgrepp, utan att i sin oskulda åga att det wore annat än en roande konst. Då han första gången ser, huru hans nya kamrater öfva denna konst på gatan, blir han förskräckt och gripes i stället för tjuwen af en bestulen herre. Denna gamla man blir dock rörd vid hans åsyn, twiflat hels, om denna gosse wore tjuwen, läter frikänna honom och tager honom till sig. Man upptäcker en underbar likhet mellan Oliver och en ung dames bild, som hänger i den gamla herrens kammare. Nu är det någon som warnar den gamla herru från att antaga sig en så förluren pojke, eller åtminstone ställa honom på prof. Profvet afslagges. Man sätter Oliver med böcker och några pund i en bokläda, och — han kommer icke åter. Man hör efter i socken, der han sade sig vara född och får weta att han af gammalt varit en elak unge (emedan han på sina hungriga kamraters uppdrag en enda gång klagat öfver den knappa kosten). Den gamla herren vill nu ej längre weta af honom.

Oliver hels kunde ej återvända, emedan hans gamla vänner, tjuwarne, kände igen och grepo honom. All hans klagan oaktadt tog man af honom de nya sänga kläderna, klädde honom i trasor, misshandlade honom rysligt, höll honom inspärrad och twang honom om natten krypa in i ett hus, hvorvid han för sin klena, smärta växt, som allenaft kunde komma in genom en trång öppning, var oumbärlig. Men i huset blir väsen, man upptäcker tjuwarne, ett stort losas och Oliver simmar i sitt blod. En tjuv bär honom bort, men läter honom, när han förflysses, ligga. Länge är Oliver svimmad, sedan kommer han till sans. Han är blott sårad i armen och upptages af vålgörande frunimmar. Emellertid upptäckes spår af hans moders härkomst. Hon har döende efterlemnat

ett syncke, hennes hukwaktersta stal det och bekänner det på Beskrifningarne på både Franska och Tyska åro utförliga, sär-
sin dödsbådd. En sockenjenare Bumble, hvars gravitetiska
bekantskap wi straxt i börian af romanen gjorde, uppträder åter,
som myß gift och stände under tofeln, en med första humor
tecknad figur. Han blir förmidlare i affeendi på hemligheten.
Gripande är en seen i Olivers waldratinnors hus. Han har
somnat vid sina skolböcker. Då tittar genom fönstret den
gamla juden och ett annat fientligt väsende, en dyster man,
som wet gögens hätkomst och försöker honom. Der slutas
andra bandet. — Det sedanare bandet innehåller upptäckten af
gögens börd och hans legitimation till ett stort arb.

Beskrifningarne på både Franska och Tyska åro utförliga, sär-
nämcken m. m. på latin. — Pfeiffer, Enumer. Cactearum (p. 192. 8:o), "en med omsorg bearbetad Monographie",
egentligen för Botanister, och samme ss: "Beschreib.
und Synonymik der in deutscher Gärten le-
bend vorkommenden Cacteen (p. 231. 8:o), egent-
ligen författad för trädgårdsmästare, hvilka arbeten synas vara
af wigt åtven för Svenska Drangeriegare, då Cacteerne bör-
jat mera allmänt införas i Drangerierne. — Schleiden:
Beiträge zur Kännniß der Ceratophylleu (Linnaea 11. B. 4. H. p. 513—542). "Förf. har med mycken
omsorg granskat denne Wäxtordning och till följe af talrika
undersökningar funnit, att af Ceratophyllum finnes endast
en art: — — som han benämner *C. vulgare*". — Meyer-
er's Chloris Hannoverana synes af den rikhaltiga exposé
Prof. W. här gifvit vara ett arbete, som förtjener närmare
uppmärksamhet af den Svenska botanisten, ehuva illa det blif-
vit handteradt af Lyssa critici. — Detta arbete lemnar i syn-
nerhet många upplysningar om de af Ehrlart i Sverige sam-
lade växter, och hvilka ofta varit underkastade confusio-
n. Af mynnialda Episcatsamlingar omnämner ff. Garowag-
lio's af Comensiska Mossor (5 Decader), Mossor från Nedra Österrike (7 Decader), Lafwar (2 Deca-
der) och Comensiska Drimbunkar (1 Dec.), — Schultz's Flora Galliae et Germaniae exsiccata (Ha-
Centur. 20. Frances.), — Köcheli i Wien försäljer 3 Centu-
rier rarer och nya växter från Taurus, Grekland och Nedre
Egypten, insamlade af Kotzsch. (15 Guldr. Com. Mynn
för Centurien). — En gaußa växter och dyrbar brasiliansk
Episcatsamling utgivnes af Prof. Martius i München. (Her-
barium Flora Brasiliensis) hvaraf 3 Centurier åro utgi-
va. — Af nya periodiska arbeten är Hooker's Compa-
nion to the Botanical Magazine, Vol. I, II Lond. 1835/36, 8:o, med 32 Tabb., ett arbete "af högt värde". — Den
uttrötlige Reichenbach har utgivvit en ny series af
sitt namnkunniga werk "Iconographia Botanica" under titel: "Icones Flora Germaniae etc. — — ergo Mediae
Europæ Volum. post Agrostographiam ed. Secundum".
(Tab. en. 103. Icones 331) Dec. I — VI. 4:o. (hvarje
Decad kostar color. 1 1/2 Thal. och i svart 20 ggr.). Den
första Tomen af detta werk innehållt 110 Tabeller öfwer Grä-
ser, och denna 2:a tom innehåller "förräffligt ritade och
omsorgsfullt illuminerade figurer" af Cruciferæ. — Flere
intressanta Wäxtegeographiska arbeten öfwer olika ländar upp-
räknas, men hvilka torde vara öfverflödigt omnämna då
Svenska botanisterna i allmänhet föga fästa uppmärksamhet
vid dylika arbeten. — Om Link's Elementa Philosophiae
Botanicae Ed. II. T. 1. 2 (4 Tal.) vitrar ff. att det är "den
mest lärorika botaniska Lärobok, som i sedvanie åren utkom-
mit. Detta werk är neml. egentligen en Wäxt-Anatomie och
Wäxt-Physiologie. Säsom figurer till detta werk har ff. ut-
givvit ett annat arbete under titel: Icones Anatomico-
Botanicae Fasc. I, II. med 16 Tabb., om hvilket Prof. W.
vitrar att det "eger ett stort värde". Link låt en konstnär,
Schmidt, hvilken ej varit intageivaf någon särskild Theo-
rie i Wäxt-Anatomien, utan aldeles obekant med en sådan,
afrita Wäxternes inre organer m. m., och tillförade ritaren blott
framställa hvad han såg genom ett aplanatiskt mikroskop, som
förstorade 584 gånger i diameter. — Links namn är för öfvt
borgen nog för arbetets förräfflighet. "Figurerna åro för-
räffliga". — Ett annat arbete i Wäxt-Physiologien är Meyen's

Litteratur.

Årsberättelse om Botaniska Arbeten och Uppträck-
ter för år 1837 afgifwen till R. Wet. Ac. d. 31
Mars 1838 af J. E. Wikström. Stockh. 1839.
— 612 sidd. 8:o.

Alltsedan år 1821 har Hr Professor Wikström berömvärdt
redogjort för det wiktigaste af Botanikens Litteratur genom
utgivandet af dessa Årsberättelser. Med hvarje år hafwa de
blivit både till volnm och intresse, hvars före fädernes landets
Botanister måste stanna i den första förbindelse för den sitt
och möda Hr Prof. W. nedlagt på dessa sā tidsböende, tala-
moder prövswande och dock sā föga tackjämno arbeten. Förf.
har också både in- och urrikes fördat ett rättvist beröm, och
Lyfkarne, som sā väl veta att begagna sig utaf der det finnes
och etwas i verdien, hafvat merendels utgivvit dessa Års-
berättelser i hversättning. Förf. förtvarar sig (p. 1) wiktigst
för det han i dessa årsberättelser uraklätter ingå i en häcklände
critik, hvilken synes nu höra till ordningen för dagen bland
den litterära critikens heroer, utan hellre antört att hvad han
funnit af intresse. Vi vilja antöra förf. egena ord: "I dessa
Årsberättelser har jag städse haft för afsigt att förmäligast
ausdra det, som kan intressera Svenska Wetenäfsidkare och
derföre alltid meddelat mer eller mindre utförliga indrag, altt
efter arbetena s olika wikt, men häcklände och smädande recen-
sioner, sådana som man vanligen finner i Litteratur Tidnun-
gar, åro hvarken tjenliga för dessa Årsberättelser eller enliga
med mina ränsköt. Hoper af att framställa dessa till första
delen onyktiga critiker lemnar jag åt dem, hvilka uti deras
författande finna sitt nöje och sin tillfredsställelse." —

Först meddelar ff. en öfversigt af de wiktigaste Phyto-
graphiska arbeten, hvaraf en stor del åro fortsättning af förr
utgivna delar. De wiktigaste nya werk (uemligen för den
Svenska botanisten) synas öf wara följande: Corda, *Icones*
Fungorum, T. I. med 7 Tabb. hvarpå 300 arter af Co-
niomyctera åro afbildade. (Pris 2 2/3 Thaler.) Förf. synes
EGA, det felat att göra alt för många slägten, då här uppta-
gas 104 slägten med blott 316 arter, af hvilka 258 hittils
obeskrifne. — Lindenberg's "Monographie der
Riccieen (i Act. Ac. Nat. Eur. T. XVIII. p.
pr.) är "förräfflig". — Bruch et Schimper Bryologia
Europaea, 3 häften (7 Th. 16 ggr.) med mästerliga figurer
öfwer alla hittills kända Europeiska Mossor. I dessa häften
rashandles Phascaceæ, Buxbaumiacæ och Orthotrichaceæ,

Neues System der Pflanzen-Physiologie" 1:e. B. m. 6 Kupf. (2 Th. 12 ggr.) Som Meyen är en af nu tideras första WäxtAnatomer måste detta werk vara ett af de intressantaste i denna branche af Botaniken. — I sin "Öfversigt af Svenska Botaniska arbeten och Uppräckter för år 1837" redogöre f. för följande arbeten: "Ad. Afszelii Fungi Guineenses, quos ed. El. Fries, 1:a året utgivande en Academiss Disputation. — Novae Species Algarum Auct. J. Agardh. (i Museum Senckenberg. Bd. II.). — Thedenius "Bidrag till kändomen om Najas marina L." (i W. Ac. H. 1837). — Säve's Synopsis Florae Gothlandicae. — Wahleburg: "Historisk Underrättelse om Uppsala Universitets Botaniska Trädgård" (Skandia IX B. 1 H.). — Arrhenius: "Om Natural-Historien ss. Undervisningsämne vid Sveriges Gymnasier" (Skandia IX. 2.) — "De notione Antidotii p. G. M. auct. Björlingson. — Hisinger: "Ant. i Physik och Geognosie" (Hm 1837. förfatning af de förra utgivna Anteckningarne). — Compendium vegetationis Scaniae. Auct. M. W. von Düben. — Lindblom. (i Physiogr. Sällst. Tidsskr. 1837. 1 H.) — Lindblom. (i Physiogr. Sällst. Tidsskr. 1837. 1 H.) — Underrättelser om J. G. Agardh's Botaniska resa år 1837 (ur en till W. Ac. ingivnen Reseberättelse.) Herr A. undersökte under sin resa, som företogs genom Tyskland Frankrike och England, hufvudsakligen Wattu: Algerne, och lyckades upptäcka en mängd nya arter. I Frankfurt a. M. bestämde han de af Rüppell från Nöda Hafvet hemförde Alger, upphöll sig en längre tid i Paris och beskrev samt bestämde der en mängd nya och märkvärdiga arter af Alger. Algernas Deconomiska nyta var för öfrigt resans hufvudsakliga syfte. — "Om Sporidiernas rôle hos de gröna Algerne" och "Om Propagationsorganerne hos Algerne" af J. G. Agardh (W. Ac. H. 1836). — "Lethaea Sveciae; auct. Hisinger. Uppräcker 29 hittills i Sverige fundna Wäxtpetrificater. — (Märkvärdigt att detta werk, så widt vi wete ej ännu sätt en recension. Det synes emedertid förtjena det.) I Trädgårdssköteln uom ett par öfversättningar, ukommo blott 2:ne obetydiga arbeten "Handb. i Trädgårdsskötseln." (af Öhngren) och Granbergs "Ber. om Mullbärsplanteringen etc. på Belle Vue år 1837." — I f:s "Öfversigt af Bot. Arbeten och Uppräcker i Norge 1837" redogöres för innehållet af Sommerfeltz Aft. om Glyeeria norvegica Somf. och Agrostis svaevolens Blytt (W. Ac. H. 1837). Widare meddelar f. ett sakrilt urdrag ur "Nytt Magazin för Naturvidenskaberne" 1 B. 3, 4, H. om en "Botanist Reise i Sommeren 1836. Af Blytt" på Dovrefjell; — samt finnar sitt arbete med en af Ad. Lindblom meddelad Ber. om sina iakttagelser under en Bot. Resa till Dovrefjell år 1837. —

Som utrymmet icke medgivwer att mera detailleradt redogöra för det rika innehållet i denna Årsberättelse, wete wi ej bättre råd, än att, i stället för ett ofullständigt urdrag hänvisa läsaren till sjelfwa boken. — En önskan, som wi längre hyst, må det emedlerid tillåtas of framföra, neml. den att f. gjorde wetenskapens ålskare en tjänst mer genom utsättandet af bokhandels-priset på hvarje arbete, (i Thaler, Frances o. s. v.) då hvarje liebhaber latt kunde rådfråga sin kassa i afseende på e-

steende requisition, och icke vid dess inhändigaode kom i försägenhet för det hos utländska arbeten vanligen höga pris. Dessa då man bestämt wiste hwad en utskommen bok eller Ex-siccatsamling kostade, skulle det säkert föranleda mången att mera lägga sig till med utländska arbeten, än hittils warit fallet, då man mången gång i övisheten om priset heller förfatit nåjet af att ega ett godt werk.

(Forts. o. s. n. g.)

Antiquarisk och Arkitekturisk Resa genom Halland, Bohus län, Dalsland, Värmland och Westergötland år 1838, af Brunius. Lund 1839. 363 sid.

Lård, men öfvermåtan torr, förglös och tråkig. Stockar och stenar, bygnader och fornlemmingar, är det enda som intreperat resebeskrivwaren; lisvet, men i skän, naturen tyckas ej intreperat honom, de bli under hans pensel petrifikater. Dock uetas icke att boken är högst förtjentfull för kändomen om landets byggnadskonst, mer då förf. walt reseformen hade vi önskat en smula lis.

Utländsk litteratur.*

— Nationalsagen der Kosaken. Nach dem Polnischen des Michael Czajkowski, von F. Minsberg. Glogau. 1838. 1 Th.

— Histoire littéraire de la France avant le douzième siècle. Af J. J. Ampère. 2 B. Paris. 1839.

— Leben und Briefwechsel Georg Washingtons. Nach dem Englischen des Jared Sparks in Auszuge bearbeitet. Herausgegeben v. Fr. v. Raumer. Lyz. 2 B. 5 Th.

— Julius Nordamerikas sittliche Zustände. Nach eigenen Anschaungen in den Jahren 1834, 35 36. 2 B. Lyz. 6 Th.

— Sophocles. Uebers v. Donner. Heidelb. 1839. Idéträffligt öfversatt.

— Geschichte von Port-Royal. Von Dr Neuchlin. Erst. B. Hamb. und Gotha. 1839.

— Sämtliche Schriften von Leisewitz. Braunschw. 1838.

— Staatswesen und Menschenbildung umfassende Betrachtungen über die zunehmende National- und Privat-Armuth, ihre Ursachen, Folgen, die Mittel ihr abzuheften. Von F. H. Bodz Reymond. Brl. 1838, 39. 4 B. 6 Th. 8 gr.

— Graf v. Platens Gesammelte Werke. In einem Bande. Stuttg. 1839. 3 Th. 16.

— Geschichte Preußens von den ältesten Zeiten bis zum Untergange der Herrschaft der deutschen Ordens von Joh. Voigt. 8:ter Band. 1441—67. Königsb. 1838.

* Utmärkta böcker.

Gefle, hos N. P. Landin. 1839.